

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. gegužės 30 d.*

Byloje T-87/94

J. C. Blom, gyvenantis Blokker (Nyderlandai), ir kiti ieškovai, kurių pavardės nurodytos priede, atstovaujami iš pradžių advokatų H. Bronkhorst ir E. Pijnacker Hordijk, vėliau E. Pijnacker Hordijk,

ieškovai,

prieš

Europos Sąjungos Tarybą, atstovaujamą iš pradžių A. Brautigam ir A.-M. Colaert, vėliau A.-M. Colaert,

atsakovę,

* Proceso kalba: olandų.

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą iš pradžių T. van Rijn, padedamo advokato H.-J. Rabe, vėliau T. van Rijn, nurodžiusią adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovę,

dėl prašymo atlyginti žalą pagal EB sutarties 178 straipsnį (dabar – EB 235 straipsnis) ir EB sutarties 215 straipsnio antrąją pastraipą (dabar – EB 288 straipsnio antroji pastraipa), kurią ieškovas tariamai patyrė dėl to, kad jis negalėjo prekiauti pienu pagal 1984 m. kovo 31 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 857/84, nustatantį Reglamento (EEB) Nr. 804/68 5c straipsnyje numatyto mokesčio taikymo pieno ir pieno produktų sektoriuje bendrąsias taisykles (OL L 90, p. 13), papildytą 1984 m. gegužės 16 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 1371/84, nustatančiu Reglamento (EEB) Nr. 804/68 5c straipsnyje numatyto papildomo mokesčio taikymo sąlygas (OL L 132, p. 11),

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS
(penktoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas M. Vilaras, teisėjos E. Martins Ribeiro ir K. Jürimäe, posėdžio sekretorius J. Plingers, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. lapkričio 29 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Teisės aktai

- ¹ 1977 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1078/77, nustatantis priemonių už pasitraukimą iš pieno ir pieno produktų rinkos ir už melžiamų bandų pakeitimą sistemą (OL L 131, p. 1), numatė priemonių už pasitraukimą iš rinkos ir priemokas už bandų pakeitimą mokėjimą gamintojams, kurie įsipareigoja neprekiuoti pienu ar pieno produktais penkerius metus arba neprekiuoti pienu ar pieno produktais ir perorientuoti melžiamas bandas į mėsines bandas per keturių metų rekonversijos laikotarpį.
- ² Pagal Reglamentą Nr. 1078/77 priimtą įsipareigojimą pieno gamintojai bendrai yra vadinami „SLOM gamintojais“. Ši santrumpa kilusi iš Nyderlandų sąvokos „slachten en omschakelen“ (skersti ir rekonvertuoti), aprašančios jų pareigas taikant pasitraukimo iš rinkos ar rekonversijos sistemą.
- ³ 1984 m. kovo 31 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 804/68, iš dalies pakeičiantis Reglamentą Nr. 804/68 dėl bendros pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo (OL L 90, p. 10), ir 1984 m. kovo 31 d. Tarybos reglamentas Nr. 857/84, nustatantis Reglamento (EEB) Nr. 804/68 5c straipsnyje numatyto mokesčio taikymo pieno ir pieno produktų sektoriuje bendrąsias taisykles (OL L 90, p. 13), nuo 1984 m.

balandžio 1 d. įvedė papildomą mokestį, renkamą už pristatyto pieno kiekį, kuris viršija referencinį kiekį, nustatomą kiekvienam pirkėjui, neperžengiant kiekvienai valstybei narei garantuoto bendro kiekio. Referencinis kiekis, už kurį nemokamas papildomas mokestis, yra lygus pieno ar pienui ekvivalentiško produkto kiekiui, pateiktam gamintojo arba nupirktam pieno perdirbimo įmonės – pagal valstybės narės pasirinktą būdą – per referencinius metus, Nyderlandų Karalystės atveju per 1983 metus.

- 4 1984 m. gegužės 16 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 1371/84 (OL L 132, p. 11) nustatyta Reglamento Nr. 804/68 5c straipsnyje numatyto papildomo mokesčio taikymo tvarka.
- 5 Gamintojams, vykdant pagal Reglamentą Nr. 1078/77 priimtą įsipareigojimą nepateikusiems pieno referenciniais metais, nurodytais atitinkamos valstybės narės, referenciniai kiekiai nebuvo suteikti.
- 6 1988 m. balandžio 28 d. Sprendimu *Mulder* (120/86, Rink. p. 2321, toliau – sprendimas *Mulder I*) ir sprendimu *von Deetzen* (170/86, Rink. p. 2355) Teisingumo Teismas pripažino Reglamentą Nr. 857/84, papildytą Reglamentu Nr. 1371/84, negaliojančiu tiek, kiek jis nenumatė skirti referencinio kiekio gamintojams, vykdant pagal Reglamentą Nr. 1078/77 priimtą įsipareigojimą, nepateikusiems pieno referenciniais metais, nurodytais atitinkamos valstybės.
- 7 Po šio sprendimo 6 punkte minėtų sprendimų *Mulder I* ir *von Deetzen* 1989 m. kovo 20 d. Taryba priėmė Reglamentą Nr. 764/89, iš dalies pakeičiantį Reglamentą Nr. 857/84 (OL L 84, p. 2), kuris įsigaliojo 1989 m. kovo 29 d., siekdama paskirti šiuose sprendimuose numatytų gamintojų kategorijai specialų referencinį kiekį,

atitinkantį 60 % jų produkcijos per 12 mėnesių iki jų pagal Reglamentą Nr. 1078/77 priimto išpareigojimo neprekiuoti ar rekonvertuoti.

- 8 Gamintojai, kurie prisiėmė išpareigojimus neprekiuoti ar rekonvertuoti ir kurie pagal Reglamentą Nr. 764/89 gavo „specialų“ referencinį kiekį, vadinami „SLOM I gamintojais“.
- 9 Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalies b punkte numatyta, kad referencinio kiekio skyrimui taikoma sąlyga, jog gamintojas „grišdamas savo prašymą įrodo, <...> kad jis savo ūkyje gali pagaminti prašomą referencinį kiekį“.
- 10 Šio reglamento 3a straipsnio 1 dalies pirma įtrauka numato gamintoją, „kurio pasitraukimo iš rinkos ar rekonversijos laikotarpis, įgyvendinant pagal <...> Reglamentą Nr. 1078/77 priimtą išpareigojimą, pasibaigia po 1983 m. gruodžio 31 d. arba po 1983 m. rugsėjo 30 d. tose valstybėse narėse, kuriose balandžio–rugsėjo mėnesiais surenkama pieno bent du kartus daugiau nei kitų metų spalio–kovo mėnesiais“.
- 11 1990 m. gruodžio 11 d. Sprendime *Spagl* (C-189/89, Rink. p. I-4539) Teisingumo Teismas pripažino Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu N. 764/89, 3a straipsnio 1 dalies pirmą įtrauką negaliojančia tiek, kiek ji neskyrė specialaus referencinio kiekio pagal šią nuostatą gamintojams, kurių pasitraukimo iš rinkos ar rekonversijos laikotarpis, įgyvendinant pagal Reglamentą Nr. 1078/77 priimtą išpareigojimą, pasibaigė iki 1983 m. gruodžio 31 d. arba iki 1983 m. spalio 30 dienos.

- 12 Po šio sprendimo 11 punkte minėto sprendimo *Spagl* 1991 m. birželio 13 d. Taryba priėmė Reglamentą (EEB) Nr. 1639/91, iš dalies pakeičiantį Reglamentą Nr. 857/84 (OL L 150, p. 35), kuris, panaikindamas Teisingumo Teismo negaliojančiomis pripažintas sąlygas, susijusias su momentu, kuriuo pasibaigia išipareigojimas neprekiuoti, leido skirti specialius referencinius kiekius atitinkamiems gamintojams. Pastarieji yra vadinami „SLOM II gamintojais“. SLOM II gamintojų subkategoriją sudarantys gamintojai, kurių pagal Reglamentą Nr. 1078/77 priimtas išipareigojimas pasibaigė 1983 metais, vadinami „SLOM 1983 gamintojais“.
- 13 1992 m. gegužės 19 d. tarpiniu Sprendimu *Mulder ir kt. prieš Tarybą* (C-104/89 ir C-37/90, Rink. p. I-3061, toliau – sprendimas *Mulder II*) Teisingumo Teismas pripažino, kad Bendrija turi atlyginti žalą tam tikriems pieno gamintojams, kurie prisiėmė išipareigojimus pagal Reglamentą Nr. 1078/77 ir todėl negalėjo prekiauti pienu dėl Reglamento Nr. 857/84 įgyvendinimo. Dėl mokėtinos sumos Teisingumo Teismas nurodė šalims susitarti.
- 14 Po šio sprendimo Taryba ir Komisija 1992 m. rugpjūčio 5 d. *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje* paskelbė Pranešimą 92/C 198/04 (OL C 198, p. 4, toliau – 1992 m. rugpjūčio 5 d. pranešimas). Priminusios jame šio sprendimo 13 punkte minėto sprendimo *Mulder II* pasekmes, institucijos išreiškė savo ketinimą pateikti išsamias praktines taisykles dėl žalos atlyginimo atitinkamiems gamintojams, siekiant visiškai įgyvendinti sprendimą.
- 15 Kol bus priimtos šios taisyklės, institucijos išipareigojo netaikyti senaties termino pagal Teisingumo Teismo statuto straipsnį visiems gamintojams, įvykdžiusiems šio sprendimo 13 punkte minėto sprendimo *Mulder II* sąlygas. Tačiau nagrinėjamam išipareigojimui buvo taikoma sąlyga, kad teisė į žalos atlyginimą nebūtų pasibaigusi dėl senaties iki 1992 m. rugpjūčio 5 d. pranešimo paskelbimo arba iki tos dienos, kurią gamintojai kreipėsi į vieną iš institucijų.

16 Vėliau Taryba nustatė šias išsamias praktines taisykles, 1993 m. liepos 22 d. priimdama Reglamentą (EEB) Nr. 2187/93, numatantį kompensacijos pasiūlymą tam tikriems pieno ir pieno produktų gamintojams, kurių prekyba laikinai sustabdyta (OL L 196, p. 6). Šis reglamentas numato gamintojams, gavusiems galutinį referencinį kiekį, nustatyto dydžio žalą, patirtą įgyvendinant šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime *Mulder II* numatytus teisės aktus, atlyginimą.

17 Reglamento Nr. 2187/93 14 straipsnio trečioji pastraipa nurodo:

„Pasiūlymo nepriėmimas per du mėnesius nuo jo gavimo reiškia, kad jis ateityje neįpareigoja atitinkamų institucijų.“

18 1999 m. sausio 13 d. Sprendimu *Böcker-Lensing et Schulze-Beiering prieš Tarybą ir Komisiją* (T-1/96, Rink. p. II-1, toliau – sprendimas *Böcker-Lensing*) Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Bendrija nėra atsakinga gamintojų, kurių SLOM įsipareigojimas pasibaigė 1983 metais ir kurie neatnaujino pieno gamybos iki Reglamento Nr. 857/84 įsigaliojimo nei parodė, kad jie ėmėsi veiksmų, galinčių įrodyti jų ketinimą atnaujinti gamybą pasibaigus pasitraukimo iš rinkos laikotarpiui, atžvilgiu.

19 Šio sprendimo 18 punkte minėtame sprendime *Böcker-Lensing* Pirmosios instancijos teismas taip pat nusprendė, kad aplinkybė, jog ieškovai iš nacionalinės valdžios institucijų gavo referencinį kiekį, nepaneigia jo išvados dėl Bendrijos atsakomybės, nes nacionalinių valdžios institucijų elgesys neįpareigoja Bendrijos, todėl referencinio kiekio skyrimas neturi įtakos teisės į žalą atlyginimą pagal EB 288 straipsnio antrąją pastraipą buvimui.

- 20 2000 m. sausio 27 d. Sprendimu *Mulder ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* (C-104/89 ir C-37/90, Rink. p. I-203, toliau – sprendimas *Mulder III*) Teisingumo Teismas nusprendė dėl žalos atlyginimo, reikalaujamo ieškovų byloje, numatytose šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime *Mulder II*, dydžio.
- 21 2000 m. lapkričio 28 d. Sprendimu (C (2000) 3592 galutinis) Komisija pagal 1998 m. spalio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2330/98, numatančio kompensacijos pasiūlymą tam tikriems pieno ir pieno produktų gamintojams, kurių prekyba laikinai apribota (OL L 291, p. 4), 15 straipsnį turinti teisę leisti pasiūlymus dėl kompensacijos perduoti gamintojams, kurių padėtis atitinka Bendrijos atsakomybės nustatymo reikalavimus, bet kurie nėra gavę kompensacijos pagal Reglamentą Nr. 2187/93 arba kitas nuostatas, priimtas pagal Reglamentą Nr. 2330/98, pasiūlė tam tikriems Nyderlandų gamintojams kompensaciją, atitinkančią Teisingumo Teismo nustatytą šio sprendimo 20 punkte minėtame sprendime *Mulder III*.
- 22 2001 m. sausio 31 d. Sprendimais *Bouma prieš Tarybą ir Komisiją* (T-533/93, Rink. p. II-203, toliau – sprendimas *Bouma*) ir *Beusmans prieš Tarybą ir Komisiją* (T-73/94, Rink. p. II-223, toliau – sprendimas *Beusmans*) Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinius dėl Komisijos deliktinės atsakomybės, kuriuos pagal EB 235 straipsnį ir EB 288 straipsnio antrąją pastraipą pateikė du Nyderlandų pieno gamintojai, kurie pagal Reglamentą Nr. 1078/77 buvo prisiėmę išpareigojimus neprekiuoti, pasibaigusius 1983 metais.
- 23 Šio sprendimo 22 punkte minėto sprendimo *Bouma* 45 punkte (sprendimo *Beusmans* 44 punktą) Pirmosios instancijos teismas iš šio sprendimo 11 punkte minėto sprendimo *Spagl* padarė išvadą, kad gamintojai, kurių išpareigojimas pasibaigė 1983 metais, gali veiksmingai pagrįsti savo ieškinius dėl žalos atlyginimo teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, tik jeigu jie įrodytų, kad priežastys, dėl kurių jie neatnaujino pieno gamybos per referencinius metus, yra susijusios su tuo, jog jie tam tikrą laikotarpį buvo sustabdę gamybą ir dėl šios gamybos organizavimo priežasčių jie negalėjo jos nedelsiant atnaujinti.

- 24 Šio sprendimo 22 punkte minėto sprendimo *Bouma* 46 punkte (sprendimo *Beusmans* 45 punktas) Pirmosios instancijos teismas darė nuorodą į šio sprendimo 13 punkte minėtą sprendimą *Mulder II*, konstatuodamas:

„Be to, iš sprendimo *Mulder II*, būtent iš 23 punkto matyti, kad Bendrijos atsakomybė priklauso nuo sąlygos, ar gamintojai aiškiai išreiškė savo ketinimą atnaujinti pieno gamybą, pasibaigus jų įsipareigojimui neprekiuoti. Kad gamintojai dėl neteisėtumo, kuriuo remiantis reglamentai, kurių pagrindu susidarė SLOM gamintojų situacija, buvo pripažinti negaliojančiais, galėtų įgyti teisę į žalos atlyginimą, jie turėjo būti tokioje situacijoje, kurioje negalėjo atnaujinti pieno gamybos. Tai reiškia, kad gamintojai, kurių įsipareigojimas pasibaigė iki Reglamento Nr. 857/84 įsigaliojimo, turėjo atnaujinti šią gamybą ar bent imtis priemonių tai padaryti, pavyzdžiui, investuoti, taisyti ar prižiūrėti tokiai gamybai reikalingą įrangą (žr. šiuo klausimu <...> generalinio advokato M. Van Gerven išvados sprendime *Mulder II*, Rink. p. I-3094, 30 punktą).“

- 25 Dėl ieškovų situacijos Pirmosios instancijos teismas šio sprendimo 22 punkte minėto sprendimo *Bouma* 48 punkte (sprendimo *Beusmans* 47 punktas) nurodė:

„Atsižvelgiant į tai, kad ieškovas neatnaujino pieno gamybos nuo jo įsipareigojimo neprekiuoti pasibaigimo datos <...> iki kvotų sistemos įsigaliojimo 1984 m. balandžio 1 d., norėdamas pagrįsti savo prašymą dėl žalos atlyginimo, jis turi įrodyti, kad jis ketino atnaujinti šią gamybą po savo įsipareigojimo neprekiuoti pabaigos ir kad jis negalėjo to padaryti dėl Reglamento Nr. 857/84 įsigaliojimo.“

- 26 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimu *Bouma ir Beusmans prieš Tarybą ir Komisiją* (C-162/01 P ir C-163/01 P, Rink. p. I-4509, toliau – sprendimas *Bouma ir Beusmans*) Teisingumo Teismas atmetė apeliacinius skundus dėl šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma ir Beusmans*.

27 Šio sprendimo 26 punkte minėto sprendimo *Bouma ir Beusmans* 62 ir 63 punkte Teisingumo Teismas nusprendė:

„62 Pirmosios instancijos teismas sprendimo *Bouma* 45 punkte (sprendimo *Beusmans* 44 punktas), remdamasis sprendimu *Spagl* (minėtas šio sprendimo 11 punkte), padarė išvadą, kad gamintojai, kurių įsipareigojimas pasibaigė 1983 metais, (turėjo) įrodyti, kad priežastys, dėl kurių jie neatnaujino pieno gamybos per referencinius metus, (buvo) susijusios su tuo, kad jie tam tikrą laikotarpį (buvo) sustabdę šią gamybą ir dėl šios gamybos organizavimo priežasčių jie negalėjo jos nedelsiant atnaujinti.

63 Šis sprendimo *Spagl* (minėtas šio sprendimo 11 punkte) aiškinimas nėra klaidingas.“

28 Šio sprendimo 26 punkte minėto sprendimo *Bouma ir Beusmans* 72 punkte Teisingumo Teismas konstatavo:

„<...> sąlygos, kurios turi būti įvykdytos tam, kad E. Bouma ir B. Beusmans galėtų, kaip SLOM 1983 gamintojai, prašyti atlyginti žalą, gali išplaukti tik iš Teisingumo Teismo pateikto taisyklių šiuo klausimu aiškinimo. Iš tiesų Reglamentas Nr. 1639/91 iš dalies pakeičia Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89 dėl specialaus referencinio kiekio skyrimo, 3a straipsnį, tačiau neapibrėžia sąlygų, kuriomis SLOM 1983 gamintojas gali reikalauti atlyginti žalą. Žalos atlyginimas pagal Reglamentą Nr. 2187/93 yra atskiras klausimas tiek, kiek jame nustatytas režimas yra alternatyva teisminiam ginčo sprendimui ir yra papildomas būdas gauti žalos atlyginimą (2001 m. spalio 9 d. (Teisingumo Teismo) Sprendimo *Flemmer ir kt.*, C-80/99–C-82/99, Rink. p. I-7211, 47 punktas)“.

29 Šio sprendimo 26 punkte minėto sprendimo *Bouma ir Beusmans* 89 ir 90 punktuose Teisingumo Teismas nusprendė:

„89 Skirtingai nei tvirtina E. Bouma ir B. Beusmans, Pirmosios instancijos teismas sprendimo *Bouma* 46 punkte (sprendimo *Beusmans* 45 punktas) galėjo iš to padaryti bendrą išvadą, kad Bendrijos atsakomybė priklauso nuo sąlygos, kad gamintojai aiškiai išreiškė savo ketinimą atnaujinti pieno gamybą pasibaigus jų įsipareigojimui neprekiuoti.

90 Iš to matyti, kad Pirmosios instancijos teismas sprendimo *Bouma* 46 punkte (sprendimo *Beusmans* 45 punktas) galėjo reikalauti, kad SLOM 1983 gamintojas, pasibaigus jo įsipareigojimui pagal Reglamentą Nr. 1078/77, išreikštų savo ketinimą atnaujinti pieno gamybą, vėl pradėdamas ją gaminti (arba) bent jau, kaip SLOM I gamintojai, šiuo tikslu imdamasis priemonių, pavyzdžiui, investuodamas, taisydamas arba prižiūrėdamas šiai gamybai reikalingus įrenginius.“

30 Šio sprendimo 26 punkte minėto sprendimo *Bouma ir Beusmans* 100 ir 101 punktuose Teisingumo Teismas nusprendė:

„100 Šiuo klausimu reikia nurodyti, kaip generalinė advokatė pažymėjo savo išvados 125 punkte, kad tai, kaip Pirmosios instancijos teismas paskirsto įrodinėjimo pareigą ginčijamuose sprendimuose, atitinka nusistovėjusią teismų praktiką, pagal kurią ieškovas turi įrodyti, kad yra įvykdytos įvairios Bendrijos deliktinės atsakomybės sąlygos. Kadangi ši atsakomybė gali atsirasti tik tuomet, jeigu gamintojas įrodo savo ketinimą atnaujinti pieno

prekybą, atnaujindamas gamybą pasibaigus jo įsipareigojimui neprekiuoti, arba kitaip išreikšdamas šį ketinimą, asmuo, kuris prašo atlyginti žalą, turi įrodyti savo ketinimų tikrumą.

- 101 Dėl kaltinimo, kad E. Bouma ir B. Beusmans negalėjo numatyti gamybos neatnaujinimo iki 1984 m. balandžio 1 d. pasekmių, reikia nurodyti, kad jie, kaip ir bet kuris ūkio subjektas, siekiantis pradėti pieno gamybą, turėjo tikėtis, jog jiems bus taikomos tuo laikotarpiu priimtose rinkos politikos taisyklės. Taigi jie negalėjo turėti teisėtų lūkesčių, kad jie galės atnaujinti gamybą tokiomis pačiomis sąlygomis, kurios buvo taikomos anksčiau (žr. šia prasme sprendimo *Mulder I* 23 punktą).“

Faktinės bylos aplinkybės

- 31 Ieškovas, Nyderlandų pieno gamintojas, 1978 m. spalio 1 d. pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiėmė įsipareigojimą neprekiuoti, kuris pasibaigė 1983 m. spalio 1 dieną.
- 32 Ieškovas neatnaujinio pieno gamybos nei pasibaigus jo įsipareigojimui, nei iki Reglamento Nr. 857/84 įsigaliojimo.
- 33 Priėmus Reglamentą Nr. 1639/91, ieškovas Nyderlandų valdžios institucijų paprašė skirti laikiną specialų referencinį kiekį, kuris jam buvo skirtas nuo 1991 m. birželio 15 d. ir kuris vėliau tapo galutiniu specialiu referenciniu kiekiu.

- 34 Pagal Reglamentą Nr. 2187/93 Nyderlandų valdžios institucijos Bendrijos vardu ieškovui pateikė pasiūlymą išmokėti 114 778,61 Nyderlandų guldeno (NLG) sumos kompensaciją.
- 35 Ieškovas, manydamas, kad žalos už kilogramą įvertinimas yra per mažas, ir atsižvelgdamas į tai, kad pasiūlyme nebuvo numatyta palūkanų arba bent jau jokios kompensacijos dėl infliacijos už laikotarpį iki 1992 m. gegužės 19 d., atmetė pagal Reglamentą Nr. 2187/93 pateiktą kompensacijos pasiūlymą.
- 36 Joks kompensacijos pasiūlymas nebuvo pateiktas ieškovui pagal Reglamentą Nr. 2330/98.
- 37 Po derybų tarp SLOM gamintojų atstovų ir Komisijos atstovų, vykusių 2000 m. antrojoje pusėje, buvo susitarta dėl sumos, kurią SLOM 1983 gamintojai, įskaitant ieškovą, galės gauti kaip žalos atlyginimą, jeigu šios grupės atžvilgiu bus nustatyta Bendrijos atsakomybė.

Procesas

- 38 Ši byla pradėta ieškovų T. H. Clemens, N. J. G. M. Costongs, W. A. J. Derks, R. P. Geertsema, W. Hermsen, P. Hogenkamp, J. H. Kelder, B. A. Kokkeler, G. M. Kuijs, E. J. Liefting, J. H. Nieuwenhuizen, D. J. Preuter, H. Rossel, A. J. M. Sturkenboom, J. J. de Wit, J. C. Blom, A. J. Keurhorst, A. J. Scholten ir G. E. J. Vilmink ieškiniu, pateiktu Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai 1994 m. vasario 25 dieną. Byla buvo užregistruota numeriu T-87/94.

- 39 1994 m. rugpjūčio 31 d. antrosios kolegijos pirmininko nutartimi Pirmosios instancijos teismas nusprendė sujungti bylas T-530/93–T-533/93, T-1/94–T-4/94, T-11/94, T-53/94, T-71/94, T-73/94–T-76/94, T-86/94, T-87/94, T-91/94, T-94/94, T-96/94, T-101/94–T-106/94, T-118/94–T-124/94, T-130/94 ir T-253/94.
- 40 1994 m. rugpjūčio 31 d. antrosios kolegijos nutartimi Pirmosios instancijos teismas sustabdė šių bylų nagrinėjimą iki šio sprendimo 20 punkte minėto sprendimo *Mulder III* paskelbimo.
- 41 1995 m. vasario 24 d. pirmosios išplėstinės kolegijos pirmininko nutartimi Pirmosios instancijos teismas nusprendė bylas T-372/94 ir T-373/94 prijungti prie šio sprendimo 39 punkte nurodytų bylų.
- 42 1998 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teisme įvyko neformalus posėdis, kuriame dalyvavo šalių atstovai. Šio posėdžio metu šalys galėjo pateikti savo pastabas dėl bylų, susijusių su SLOM gamintojais, analitinės klasifikacijos, kurią atliko Pirmosios instancijos teismas. Šioje klasifikacijoje yra kategorija „C“, skirta SLOM gamintojams, kuriems buvo pateiktas kompensacijos pasiūlymas pagal Reglamentą Nr. 2187/93, kurį jie atmetė dėl motyvų, susijusių su žalos vertinimo metodu bei institucijų nurodytu senaties terminu.
- 43 2001 m. sausio 24 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktu laišku ieškovai T. H. Clemens, N. J. G. M. Costongs, W. A. J. Derks, R. P. Geertsema, W. Hermesen, P. Hogenkamp, J. H. Kelder, G. M. Kuijs, E. J. Liefing, J. H. Nieuwenhuizen, D. J. Preuter, A. J. M. Sturkenboom ir J. J. de Wit atsiėmė savo ieškinius byloje T-87/94.

- 44 2001 m. kovo 15 d. ketvirtosios išplėstinės kolegijos pirmininko nutartimi Pirmosios instancijos teismas nurodė išbraukti pirmiau nurodytų šalių pavardes iš ieškovų sąrašo byloje T-87/94.
- 45 2002 m. sausio 17 d. Pirmosios instancijos teisme įvyko neformalus posėdis, kuriame dalyvavo šalių atstovai. Šalys susitarė dėl precedentinę reikšmę turėsiančios bylos pasirinkimo iš SLOM gamintojų I kategorijos bylų, jeigu Teisingumo Teismas patvirtintų šio sprendimo 22 punkte minėtus sprendimus *Bouma* ir *Beusmans*. Ieškovui J. Blom buvo leista pateikti atnaujintą ieškinį precedentinę reikšmę turėsiančioje byloje.
- 46 2003 m. vasario 5 d. ieškovas J. Blom Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateikė atnaujintą ieškinį ir pridėtame laiške paprašė, kad procesas dėl jo ieškinio būtų atnaujintas ir kad ši byla būtų pasirinkta kaip precedentinę reikšmę turinti byla.
- 47 Atitinkamai 2003 m. vasario 21 d. ir kovo 7 d. pateiktais laiškais Taryba ir Komisija pateikė savo pastabas dėl proceso atnaujinimo byloje T-87/94, kiek tai susiję su ieškovu.
- 48 Taryba paprašė, kad procesas apsiribotų atnaujinantame ieškinyje pateiktais klausimais, kurie nebuvo apsvarstyti šio sprendimo 22 punkte minėtuose sprendimuose *Bouma* ir *Beusmans* nurodytose bylose. Komisija pritarė bylos T-87/94 pasirinkimui precedentinę reikšmę turinčia byla su sąlyga, kad Pirmosios instancijos teismas nepriims jokio sprendimo iki galutinio šio sprendimo 26 punkte minėto sprendimo *Bouma ir Beusmans* paskelbimo.

- 49 2003 m. kovo 26 d. pirmosios kolegijos pirmininko nutartimi Pirmosios instancijos teismas, išklauses šalis, nurodė atskirti bylą T-87/94 nuo šio sprendimo 39 punkte minėtų sujungtų bylų, kiek tai susiję su ieškovu, ir atnaujinti procesą byloje T-87/94 pastarojo atžvilgiu.
- 50 2003 m. liepos 2 d. sprendimu, priimtu plenariniame posėdyje, Pirmosios instancijos teismas nusprendė perduoti šią bylą trijų teisėjų kolegijai, šiuo atveju – pirmajai kolegijai.
- 51 2004 m. gegužės 28 d. pirmosios kolegijos pirmininko sprendimu Pirmosios instancijos teismas pagal savo Procedūros reglamento 55 straipsnio 2 dalį nusprendė suteikti šios bylos nagrinėjimui pirmenybę.
- 52 Pasikeitus Pirmosios instancijos teismo kolegijų sudėčiai prasidėjus naujiems Teismo darbo metams, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į penktąją kolegiją, kuriai dėl to buvo paskirta ir ši byla.
- 53 Pirmosios instancijos teismas (penktoji kolegija), išklauses teisėjo pranešėjo pranešimą, nutarė pradėti žodinę proceso dalį be išankstinių tyrimo priemonių. Vis dėlto, taikydamas proceso organizavimo priemones, Pirmosios instancijos teismas pasiūlė ieškovui atsakyti į rašytinius klausimus, o Tarybai – į vieną rašytinį klausimą, ir jie tai padarė per nustatytą terminą. Pirmosios instancijos teismas paprašė Komisijos pateikti dokumentą. Komisija patenkino šį prašymą per nustatytą terminą.
- 54 2005 m. lapkričio 29 d. įvykusiame posėdyje buvo išklaustyti šalių pasisakymai ir jų atsakymai į Pirmosios instancijos teismo klausimus žodžiu.

Šalių reikalavimai

55 Ieškovas Pirmosios instancijos teismo prašo:

- priteisti iš Bendrijos 68 896,57 EUR sumą, įskaitant 8 % metines palūkanas, skaičiuojamas nuo 1992 m. gegužės 19 d. iki mokėjimo dienos,
- priteisti iš Bendrijos bylinėjimosi išlaidas.

56 Taryba Pirmosios instancijos teismo prašo:

- atmesti ieškinį,
- priteisti iš ieškovo bylinėjimosi išlaidas.

57 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

- atmesti ieškinį kaip nepagrįstą,
- priteisti iš ieškovo bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

- 58 Ieškovas tvirtina, kad Bendrijos atsakomybės taikymo sąlygos yra įvykdytos ir kad Tarybos nurodytas senaties terminas dalies jo prašymo atžvilgiu netaikytinas. Be to, šis klausimas viršija teisinių ginčų šiame procese ribas, kurias šalys nustatė konsultacinių posėdžių metu.
- 59 Pirmosios instancijos teismas mano, kad šioje byloje nagrinėjant senaties termino klausimą pirmiausia reikia išnagrinėti, ar gali būti nustatyta Bendrijos atsakomybė pagal EB sutarties 215 straipsnio antrąją pastraipą (dabar – EB 288 straipsnio antroji pastraipa) ir, jeigu taip, iki kokios datos (žr. šia prasme šio sprendimo 22 punkte minėtų Pirmosios instancijos teismo sprendimų *Bouma* 28 punktą ir *Beusmans* 27 punktą ir 2002 m. vasario 7 d. Sprendimo *Gosch prieš Komisiją*, T-199/94, Rink. p. II-391, 40 punktą).

Dėl Bendrijos atsakomybės

Šalių argumentai

- 60 Ieškovo argumentus sudaro trys dalys. Pirmą, ieškovas primena teises, kurias jis turi kaip SLOM gamintojas, ir tvirtina, kad nustatant Bendrijos atsakomybę, atsirandančią pagal Reglamentą Nr. 2187/93 jam pateikus kompensacijos pasiūlymą bei dėl institucijų elgesio po šio reglamento priėmimo, nereikia daryti skirtumo tarp įvairių nagrinėjamų SLOM gamintojų kategorijų. Antra, ieškovas nurodo, kad yra skirtumų

tarp jo situacijos ir ieškovų situacijos bylose, susijusiose su šio sprendimo 18 punkte minėtu sprendimu *Böcker-Lensing* ir šio sprendimo 22 punkte minėtais sprendimais *Bouma* ir *Beusmans*. Trečia, jis ginčija pagal Reglamentą Nr. 2330/98 pasiūlytos kompensacijos skyrimo sąlygas, kurias nustatė atsakovės.

61 Pirmiausia ieškovas nurodo, kad jis yra SLOM gamintojas ir kad visiems SLOM gamintojams bendra yra tai, jog Bendrijos įstatymų leidėjas, įgyvendindamas pieno kvotų sistemą 1984 metais, sąmoningai jiems nesuteikė galimybės gauti pieno kvotos, kuriai nėra taikomas papildomas mokestis, vadinamos „referenciniu kiekiu“. Jis pabrėžia, kad pagal šią sistemą visiems Bendrijos gamintojams buvo paskirta kvota, tiesiogiai susijusi su gamyba per „referencinius metus“, tačiau kadangi beveik nė vienas SLOM gamintojas negamino pieno per 1983 referencinius metus dėl 1978 metais ir vėlesniais metais prisiimtų įsipareigojimų neprekiuoti, jie negalėjo gauti pieno kvotos, pasibaigus jų įsipareigojimui neprekiuoti.

62 Toliau jis primena šio sprendimo 6 punkte minėto sprendimo *Mulder I*, 11 punkte minėto sprendimo *Spagl* ir 13 punkte minėto sprendimo *Mulder II* turinį bei tai, kad Bendrija pagal 13 punkte minėtą sprendimą *Mulder II* turi atlyginti žalą, atsiradusią SLOM gamintojams, įskaitant ir jį, negavus pajamų už laikotarpį, per kurį jie neteisėtai negalėjo gaminti pieno, tai yra nuo datos, kurią pasibaigė jų įsipareigojimas neprekiuoti, iki momento, kuomet jie galėjo prašyti specialaus referencinio kiekio.

63 Galiausiai ieškovas tvirtina, kad iš kompensacijos pasiūlymų, pateiktų pagal Reglamentą Nr. 2187/93, kuris apima visus pieno gamintojus, įskaitant ir jį, galinčius, atsakovių manymu, gauti kompensaciją pagal šio sprendimo 13 punkte minėtą sprendimą *Mulder II*, matyti, jog Bendrija aiškiai pripažino savo atsakomybę

SLOM gamintojų, gavusių galutinį referencinį kiekį pagal Reglamentus Nr. 764/89 ir 1639/91, atžvilgiu. Ieškovas priklauso gamintojų, gavusių referencinį kiekį pagal šį reglamentą, kategorijai.

64 Grįsdamas šį Bendrijos atsakomybės pripažinimą, ieškovas pateikia ne tik argumentus, pagrįstus šio sprendimo 11 punkte minėtu sprendimu *Spagl* ir 13 punkte minėtu sprendimu *Mulder II*, priimtais iki Reglamento Nr. 2187/93 priėmimo, 1992 m. rugpjūčio 5 d. pranešimu, 1993 m. balandžio 21 d. Komisijos pasiūlymu (COM(93) 161. galutinis, toliau – 1993 m. balandžio 21 d. pasiūlymas) dėl Reglamento Nr. 2187/93 bei Reglamentu Nr. 2187/93, bet ir institucijų elgesiu ir teismų praktika po šio reglamento priėmimo, tai yra argumentus, kurie aiškiai parodo, kad niekuomet nebuvo daroma skirtumo tarp SLOM 1983 gamintojų ir gamintojų, jo vadinamų SLOM 1984 gamintojais.

65 Šiuo klausimu ieškovas pateikia šias pastabas.

66 Dėl faktinių aplinkybių, buvusių iki Reglamento Nr. 2187/93 priėmimo, ieškovas tvirtina, pirma, kad šio sprendimo 11 punkte minėtame sprendime *Spagl*, kurio pagrindinis tikslas buvo nustatyti SLOM 1983 gamintojų, kategorijos, kuriai jis priklauso, teises ir pareigas, Teisingumo Teismas nurodė, kad šie gamintojai turi teisę gauti referencinį kiekį kaip ir SLOM 1984 gamintojai. Šis sprendimas buvo viena iš priežasčių, paskatinusių Tarybą panaikinti Reglamentą Nr. 1639/91, pagal kurį SLOM 1983 gamintojai buvo vertinami taip pat kaip ir SLOM 1984 gamintojai, teisės paskirti referencinius kiekius atžvilgiu, išskyrus vienintelį skirtumą – vėlesnį specialių referencinių kiekių skyrimą.

67 Antra, ieškovas pabrėžia, kad precedentinę reikšmę turinti byla, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 13 punkte minėtas sprendimas *Mulder II*, kaip ir byla, kurioje priimtas šio sprendimo 11 punkte minėtas sprendimas *Spagl*, taikoma

visiems SLOM II gamintojams, įskaitant ir SLOM 1983 gamintojus, kurie, be to, įsteigė organizaciją jų interesams ginti (Stichting SLOM) ir kuriuos bendrai atstovavo advokatai formaliuose ar neformaliuose posėdžiuose Teisingumo Teisme ir Pirmosios instancijos teisme arba derybose su atsakovėmis dėl kompensacijų sumos, mokėtinos atsižvelgiant į šio sprendimo 13 punkte minėtą sprendimą *Mulder II*. Taip manė ir atsakovės, kurios šiuo klausimu niekuomet nedarė skirtumo tarp SLOM 1983 gamintojų ir SLOM 1984 gamintojų.

68 Trečia, ieškovas nurodo, kad 1992 m. rugpjūčio 5 d. pranešime atsakovės po šio sprendimo 13 punkte minėto sprendimo *Mulder II* paskelbė, kad jos priėmė praktines kompensacijos mokėjimo visiems SLOM gamintojams, o ne tik šiuo sprendimu suinteresuotiems ieškovams, taisykles. Šiuo atžvilgiu pagal šio sprendimo 11 punkte minėtą sprendimą *Spagl* nebuvo daromas joks skirtumas tarp SLOM 1983 gamintojų ir SLOM 1984 gamintojų.

69 Tai, kad Komisija manė privalanti vienodai vertinti SLOM I ir SLOM II gamintojus, akivaizdu iš 1993 m. balandžio 21 d. pasiūlymo motyvų.

70 Šiuo atžvilgiu ieškovas nurodo šias minėto pasiūlymo frazes, esančias skyriuje „Teisiniai aspektai: principas“:

„Priimtas sprendimas per valstybes nares pateikti galutinį pasiūlymą visiems atitinkamiems gamintojams. Jo atsisakius, gamintojas neturi kitos išeities kaip tik įrodyti Teisingumo Teisme, kad jam padaryta žala yra didesnė nei siūloma kompensacija, kas susiję su išlaidomis, rizika ir atitinkamo mokėjimo termino pratęsimu. Atsižvelgiant į tai, kad pasiūlymo sumos yra didelės, taip tikimasi sureguliuoti daugelį atvejų.“

- 71 Ieškovo manymu, iš šio pasiūlymo akivaizdu, kad tuo atveju, jeigu pasiūlymas nepriimamas, institucijos pasilieka tik teisę ginčyti žalos dydį, o ne „suinteresuotų gamintojų“ ratą.
- 72 Be to, ieškovas tvirtina, kad iš Reglamento Nr. 2187/9 konstatuojamųjų dalių teksto matyti, jog tai yra bendras pasiūlymas, skirtas visiems pieno gamintojams, įskaitant ir jį, gaunantiems galutinį referencinį kiekį, ir kad nėra daroma jokio skirtumo tarp SLOM I gamintojų ir SLOM II gamintojų nei tarp SLOM 1983 gamintojų ir SLOM 1984 gamintojų.
- 73 Dėl institucijų elgesio ir teismų praktikos po Reglamento Nr. 2187/93 priėmimo ieškovas nurodo, kad Komisijos atstovai niekuomet nepateikė net menkiausios nuorodos, pirma, jau daug metų besitęsiančiuose nuolatinuose santykiuose su Nyderlandų SLOM gamintojų advokatais, antra, neformaliuose posėdžiuose Pirmosios instancijos teisme, trečia, kituose ieškiniuose dėl žalos atlyginimo, pateiktuose Pirmosios instancijos teisme, ketvirta, nagrinėjant konkrečias „ieškinio senaties bylas“ ir jų sprendimuose, penkta, nagrinėjant prašymus atlyginti žalą, kurių atžvilgiu Bendrijos atsakomybė buvo pripažinta tik po 1993 metų, kad jie norėtų pasilikti teisę sugrįžti prie Bendrijos atsakomybės pripažinimo klausimo, kaip tai matyti iš Reglamento Nr. 2187/93 bei šio reglamento pagrindu pateiktų kompensacijos pasiūlymų.
- 74 Ieškovas pirmiausia nurodo, kad procesai dėl ieškinių dėl žalos atlyginimo, kuriuos Pirmosios instancijos teismui pateikė gamintojai, įskaitant ir jį, atsisakę kompensacijos pasiūlymų pagal Reglamentą Nr. 2187/93, buvo sustabdyti, kol bus priimtas šio sprendimo 20 punkte minėtas sprendimas *Mulder III*. Jo manymu, atsakovės nuo pat pradžių buvo įsitikinusios, kad byla, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, turės prejudicinę reikšmę visiems Nyderlandų SLOM gamintojams, kuriems buvo skirtas galutinis referencinis kiekis. Tai matyti iš įvairių neformalių posėdžių, kuriuos rengė

Pirmosios instancijos teismas, siekiant aptarti proceso įvairiose SLOM gamintojų pradėtose bylose eigą. Šiame kontekste ieškovas patvirtina, kad atsakovės neginčijo fakto, jog nebuvo daroma jokio skirtumo tarp SLOM 1983 gamintojų ir SLOM 1984 gamintojų. Be to, išskyrus jo atvejį, atsakovės neginčijo Bendrijos atsakomybės gamintojų, kurie, atsisakę pagal Reglamentą Nr. 2187/93 pateiktų kompensacijos pasiūlymų, pateikė ieškinius, atžvilgiu. Minėta atsakomybė šių gamintojų atžvilgiu buvo pripažinta anksčiau.

75 Ieškovas priduria, kad nuo to momento, kai buvo priimtas Reglamentas Nr. 2187/93, atsakovės žinojo, kad dauguma SLOM gamintojų negalėjo priimti reglamente nustatyto kompensacijos pasiūlymo dėl proceso dokumentuose byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 13 punkte minėtas sprendimas *Mulder II*, bei įvairiuose 1993 ir 1994 metais Pirmosios instancijos teismui Nyderlandų SLOM gamintojų, įskaitant ir jį, vardu pateiktuose ieškiniuose išdėstytų priežasčių. Be to, išankstinės konsultacijos su ieškovų advokatais šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime *Mulder II* ir 20 punkte minėtame sprendime *Mulder III* numatytose bylose pakankamai Komisijai parodė, kad Reglamente Nr. 2187/93 nustatytos kompensacijos sumos už kilogramą buvo per mažos Nyderlandų gamintojams padarytai žalai atlyginti.

76 Ieškovo manymu, būtent dėl šios priežasties kiti SLOM gamintojai nepareiškė prieštaravimų dėl to, kad procesai dėl jų pateiktų ieškinių Pirmosios instancijos teisme būtų sustabdyti, kol Teisingumo Teismas priims šio sprendimo 20 punkte minėtą sprendimą *Mulder III*, nes jie manė galintys tikėtis, kad jie bus vertinami visiškai vienodai, kaip ieškovai šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime *Mulder II* ir 20 punkte minėtame sprendime *Mulder III* numatytose bylose. Atsakovių atstovams ir Nyderlandų SLOM gamintojų advokatams palaikant ryšius, niekuomet nebuvo kalbama, kad atsakovės dalies Nyderlandų SLOM gamintojų atžvilgiu galės sugrįžti prie Bendrijos atsakomybės, atsiradusios pagal Reglamentą Nr. 2187/93 pateikus pasiūlymus, pripažinimo klausimo.

77 Ieškovas tvirtina, kad po 1997 m. balandžio 16 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimų *Hartmann prieš Tarybą ir Komisiją* (T-20/94, Rink. p. II-595) ir *Saint ir Murray prieš Tarybą ir Komisiją* (T-554/93, Rink. p. II-563) iš atsakovių elgesio nesimatė, kad būtų daromas koks nors skirtumas tarp SLOM 1983 gamintojų ir SLOM 1984 gamintojų, todėl joks veiksnys neleido manyti, jog galiausiai jos galėtų sugrįžti prie Bendrijos atsakomybės pripažinimo klausimo.

78 Šiuo klausimu ieškovas nurodo, kad Komisija 1998 m. vasario 27 d. laišku informavo Pirmosios instancijos teismą, kad ji numato ieškovams visose bylose, susijusiose su „Hartmann“ tipo SLOM I ir SLOM II gamintojais, pateikti pasiūlymą ir kad visi šių kategorijų gamintojai, nedarant jokio skirtumo, gavo atnaujintą Komisijos pasiūlymą. Jis priduria, kad nors nebuvo pateiktas pasiūlymas tiems šių kategorijų Nyderlandų gamintojams, kurie atsisakė pagal Reglamentą Nr. 2187/93 pateiktų kompensacijos pasiūlymų ir kurie vėliau pateikė ieškinius dėl žalos atlyginimo Pirmosios instancijos teisme, tačiau šis veikimo būdas atitiko šalių nurodytąjį, o svarbiausia tai, jog SLOM 1983 ir SLOM 1984 gamintojai buvo vertinami vienodai.

79 Taryba taip pat sudarė sąlygas tam, kad bendras kompensacijos pasiūlymas remiantis 1997 m. gruodžio 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimu *Quiller ir Heusmann prieš Tarybą ir Komisiją* (T-195/94 ir T-202/94, Rink. p. II-2247, toliau – sprendimas *Quiller*) būtų skirtas su šiuo sprendimu susijusiai gamintojų grupei. Pasiūlyme nebuvo daroma jokio skirtumo tarp SLOM 1983 ir SLOM 1984 gamintojų, nes vienas iš gamintojų byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, buvo SLOM 1983 gamintojas. Jis pripažino, kad išipareigojimas neprekiuoti apėmė visą jo gamybą, kai tuo metu F. Quiller buvo dalies ūkio, kuriam buvo nustatytas išipareigojimas neprekiuoti, pasibaigęs 1983 metais, perėmėjas ir kito ūkio, kuriame jis toliau gamino pieną, savininkas. Tačiau jis nurodo, kad minėtame sprendime *Quiller* Pirmosios instancijos teismas tik pabrėžė, kad F. Quiller neturėjo atsižvelgti į tai, kad jis nuo 1983 metų turėjo atnaujinti pieno gamybą jam perleistoje ūkio dalyje, kad jam nebūtų taikomas kvotų režimas, kaip ir ieškovui byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 11 punkte minėtas sprendimas *Spagl*.

- 80 Be to, ieškovas nurodo, kad iš 1998 m. rugsėjo 30 d. neformalaus Pirmosios instancijos teismo posėdžio protokolo matyti, kad teisėjas pranešėjas kategorijai „C“ priskiria gamintojus, kuriems institucijos pateikė kompensacijos pasiūlymą, tačiau kurie jo atsisakė dėl žalos vertinimo metodo. Ši kategorija apima visus SLOM I ir SLOM II gamintojus, kurių atžvilgiu vyko derybos su Komisija dėl susitarimo po šio sprendimo 20 punkte minėto sprendimo *Mulder III*. Ieškovas tvirtina, kad atsakovės niekuomet nesiūlė, kad SLOM 1983 pogrupis atsižvelgtų į galimybę, jog institucijos galiausiai gali vėl sugrįžti prie Bendrijos atsakomybės pripažinimo klausimo.
- 81 Antra, ieškovas nurodo, kad Reglamento Nr. 2330/98 konstatuojamosiose dalyse, kurios suteikia teisę Komisijai nagrinėti įvairius pateiktus kompensacijos prašymus, Taryba pabrėžia, kad po šio sprendimo 13 punkte minėto sprendimo *Mulder II* institucijos „įsipareigojo tą sprendimą visiškai įgyvendinti“, ir nurodo, „kad tai buvo gamintojai, turėję teisę prašyti specialaus referencinio kiekio remdamiesi nuostatomis, kuriomis <...> Reglamentas Nr. 857/84 <...> buvo papildytas Reglamentu <...> Nr. 764/89 arba Reglamentu <...> Nr. 1639/91“. Ieškovas pabrėžia, kad šiame kontekste SLOM I ir SLOM II gamintojai buvo vertinami vienodai ir kad nėra jokių nuorodų, kad SLOM 1983 gamintojai, kaip SLOM II gamintojų pogrupis, turėjo atsižvelgti į galimybę, kad jiems galiausiai nebus suteikta teisė į kompensaciją. Taip pat jis nurodo, kad, 2000 metais Komisijai ginčijant Bendrijos atsakomybę jo ir kitų SLOM 1983 gamintojų atžvilgiu derybose dėl šio sprendimo 13 punkte minėto sprendimo *Mulder II* pasekmių, Komisija laikėsi pozicijos, kad visi SLOM gamintojai, gaunantys galutinį referencinį kiekį, turėtų gauti „bent vieną“ kompensacijos pasiūlymą. Jo manymu, atrodo, kad šiuo atžvilgiu Komisija taip pat nedarė skirtumo tarp SLOM 1983 gamintojų ir SLOM 1984 gamintojų.
- 82 Trečia, ieškovas konstatuoja, kad šio sprendimo 20 punkte minėtas sprendimas *Mulder III* nustatė, kad visi Nyderlandų SLOM gamintojai, įskaitant ir jį, 1992 metais dėl teisėtų priežasčių atmetė pagal Reglamentą Nr. 2187/93 pateiktą kompensacijos pasiūlymą.

83 Jo manymu, šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime *Mulder II* ir 20 punkte minėtame sprendime *Mulder III* nurodytose bylose buvo akivaizdu, kad pastarasis sprendimas turėjo būti pavyzdžiu bendriems susitarimams su visais kitais Nyderlandų SLOM gamintojais. Be to, 2000 metų antrojoje pusėje SLOM gamintojų advokatas ir *Stichting SLOM* atstovas Kleinlangenveldsloo ir Komisijos atstovai vedė intensyvias derybas, iš esmės įtraukiančias visus SLOM gamintojus, kuriems buvo paskirtas galutinis SLOM referencinis kiekis 1991 metais ar 1993 metais ir kuriems buvo pasiūlytas susitarimas pagal Reglamentą Nr. 2187/93.

84 Ieškovo manymu, Komisija, Nyderlandų SLOM gamintojų nuostabai, remdamasi šio sprendimo 18 punkte minėtu sprendimu *Böcker-Lensing*, atsisakė 2000 metais SLOM 1983 gamintojams išmokėti kompensaciją, nors jie turėjo galutinį referencinį kiekį, kaip ir jo atveju. Komisija buvo linkusi pripažinti Bendrijos atsakomybę tik SLOM 1983 gamintojų, kurie dar galėjo pateikti nenuginčijamų rašytinių įrodymų, patvirtinančių, kad jie 1983 metais ėmėsi konkrečių veiksmų atnaujinti pieno gamybą, pasibaigus jų išipareigojimui neprekiuoti, atžvilgiu.

85 Ieškovas mano, kad tai, jog Komisija pavėluotai sugrįžo prie Bendrijos atsakomybės pripažinimo jo ir kitų Nyderlandų SLOM 1983 gamintojų, gaunančių referencinį kiekį, atžvilgiu, turi būti laikoma pačių svarbiausių gero administravimo principų pažeidimu. Jis teigia, kad jam nesvarbu, kaip Pirmosios instancijos teismas teisiškai įvertins atsakovių elgesį: kaip gero administravimo principo pažeidimą, lygiateisiškumo principo pažeidimą, nesąžiningumą, teisės panaikinimo ar jos netekimo (*rechtsverwerking*) taisyklių pažeidimą ar kitaip. Ieškovas tvirtina, kad šis elgesys yra teisiškai nepriimtinas. Be to, jis nurodo, kad šis elgesys atskleidžia tikrą nesąžiningumą ir kad atsakovės piktnaudžiauja labai ilgu teismo procesu šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime *Mulder II* ir 20 punkte minėtame sprendime *Mulder III* nurodytose bylose.

- 86 Ieškovo manymu, iš to matyti, kad savo nuosekliu ir logišku požiūriu Komisija sukėlė SLOM gamintojų teisėtus lūkesčius dėl to, kad ji vėliau neginčys Bendrijos atsakomybės, pripažintos Reglamente Nr. 2187/93, ir kad šiomis aplinkybėmis turi būti pripažinta, kad Komisija praleido teisės ginčyti senaties terminą, nes pirmą kartą buvo ginčijama 2000 metais. Jo manymu, paprasčiausia aplinkybė, kad Pirmosios instancijos teismas priėmė šio sprendimo 18 punkte minėtą sprendimą *Böcker-Lensing*, nereiškia, kad Komisija galiausiai gali ginčyti Bendrijos atsakomybę SLOM gamintojų atžvilgiu, nes Komisija turėjo sudaryti ir sudarė susitarimą su ieškovais bylose, nurodytose šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime *Mulder II* ir 20 punkte minėtame sprendime *Mulder III*, dėl kompensacijos sumos.
- 87 Galiausiai jis pabrėžia, kad faktų, kuriuos jis išdėstė ieškinyje, dėl Komisijos atstovų požiūrio palaikant ilgamečius ryšius su Nyderlandų SLOM gamintojais Komisija neginčijo.
- 88 Antra, ieškovas pastebi, kad yra skirtumų tarp jo ir ieškovų bylose, susijusiose su šio sprendimo 18 punkte minėtu sprendimu *Böcker-Lensing*, 22 punkte minėtais sprendimais *Bouma* ir *Beusmans*, kuriose Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad negalėjo kilti Bendrijos atsakomybė Nyderlandų SLOM 1983 gamintojų atžvilgiu, situacijos, nes pastarieji pakankamai neįrodė, kad jie ketino atnaujinti gamybą, pasibaigus jų įsipareigojimui neprekiuoti.
- 89 Jis mano, kad sprendimai dėl apeliacinių skundų, pateiktų bylose, nurodytose šio sprendimo 22 punkte minėtuose sprendimuose *Bouma* ir *Beusmans*, turės reikšmės ir nagrinėjamai bylai. Jo nuomone, jeigu galiausiai Teisingumo Teismas pripažins, jog Bendrija yra atsakinga ieškovų tose dviejose bylose atžvilgiu, tai reikš, kad Bendrija taip pat atsakinga ir ieškovo šioje byloje atžvilgiu, o kalbant bendriau – visų

kitų SLOM 1983 gamintojų, gavusių galutinį referencinį kiekį, atžvilgiu. Vis dėlto jis nurodo, kad jeigu Teisingumo Teismas atmestų apeliacinius skundus, tai nereikštų, kad Bendrija neatsako ieškovo šioje byloje bei visų kitų SLOM 1983 gamintojų, gavusių galutinį referencinį kiekį, atžvilgiu.

- ⁹⁰ Pagal ieškovą jo pozicija skiriasi nuo ieškovų bylose, susijusiose su šio sprendimo 18 punkte minėtu sprendimu *Böcker-Lensing*, 22 punkte minėtais sprendimais *Bouma* ir *Beusmans*, pozicijos. Jis nurodo, kad nuo 1991 metų jis turi pagal Reglamentą Nr. 1639/91 gautą galutinį referencinį kiekį ir kad Bendrijos atsakomybė jo atžvilgiu niekuomet nebuvo ginčijama nuo šio sprendimo 13 punkte minėto sprendimo *Mulder II*. Be to, iš šio sprendimo bei Reglamentų Nr. 2187/93 ir 2330/98 aiškiai matyti, kad neturi būti daroma jokie skirtumo tarp SLOM I ir SLOM II gamintojų. Priešingai, E. Bouma ir B. Beusmans neturėjo galutinio referencinio kiekio, o B. Böcker-Lensing buvo paskirtas referencinis kiekis tik 1995 metais. Ieškovas taip pat primena, kad nė vienam iš trijų pirmiau minėtų gamintojų nebuvo pateikta jokio pasiūlymo pagal Reglamentą Nr. 2187/93. Atsakovės niekuomet nepripažino Bendrijos atsakomybės gamintojų, nurodytų trijuose minėtuose sprendimuose, atžvilgiu, taigi Komisija jų atveju nesvarstė iš naujo Bendrijos atsakomybės pripažinimo klausimo.

- ⁹¹ Galiausiai ieškovas patvirtina, kad teisės požiūriu nepriimtina Bendrijos atsakomybė SLOM 1983 gamintojų atžvilgiu vertinti skirtingu pagrindu nei tas, kuriuo buvo remiamasi SLOM I gamintojų atžvilgiu. Jis mano, kad Pirmosios instancijos teismo vertinimas šio sprendimo 22 punkte minėtuose sprendimuose *Bouma* ir *Beusmans* yra netikslus, nes jis nusprendė, kad SLOM 1983 gamintojai turi daugiau įrodinėti nei SLOM I gamintojai, nors jų situacija buvo vienoda. Jis pateikia pagrindus, kuriais B. Beusmans rėmėsi apeliaciniame skunde dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimo byloje T-73/94, nurodydamas, kad tai yra ir jo pagrindai, bet pabrėžia, jog Pirmosios instancijos teismas neturi abejoti jų pagrįstumu.

- 92 Dėl įrodymo, ieškovas patvirtina, kad, atsižvelgiant į atsakovių elgesį po šio sprendimo 6 punkte minėto sprendimo *Mulder I*, nė vienas iš SLOM 1983 gamintojų neketino išsaugoti dokumentų, susijusių su jo ar jų gamybos valdymu 1983 metais. Ieškovas nurodo, kad dauguma SLOM 1983 gamintojų, įskaitant ir jį, nebegalėjo pateikti įrodymų 2000 metais, kad 1983 metais jie ėmėsi konkrečių veiksmų atnaujinti pieno gamybą, nors tam tikri SLOM 1983 gamintojai, kurie atsitiktinai vis dar turėjo tam tikrų įrodymų, juos pateikė Komisijai, taip atsisakydami būti jų saistomi. Šiame kontekste Komisija laikė įrodymus pakankamai tik nedaugeliu atvejų, kuriais buvo išmokėta kompensacija be teismų įsikišimo.
- 93 Šiuo klausimu ieškovas nurodo, kad bylos aplinkybių metu nebuvo būtina pateikti dokumentus, grindžiančius prašymą skirti kvotą, bei prašymą atlyginti žalą. Jis priduria, kad dabartiniai reikalavimai dėl įrodymų, praėjus daugiau nei dešimt metų po faktinių aplinkybių, buvo pateikti pasibaigus teisei gamintojų pareigai saugoti savo buhalterinius dokumentus ir po kelių Nyderlandų žemės ūkio ministerijos reformų, dėl kurių ji nebegerai pateikti informacijos.
- 94 Be to, ieškovas pastebi, kad Komisija nurodo, jog ji „anksčiau pripažino“, kad gamintojai, gavę galutinį referencinį kiekį, buvo laikomi ketinančiais atnaujinti pieno gamybą pasibaigus įsipareigojimui neprekiuoti. Jis patikslina, jog Komisija niekuomet nereikalavo SLOM 1983 gamintojų, gavusių galutinį referencinį kiekį, pateikti papildomų ketinimo atnaujinti pieno gamybą įrodymų tol, kol 2000 metais ji pradėjo derybas su Nyderlandų SLOM gamintojų advokatais dėl šio sprendimo 20 punkte minėto sprendimo *Mulder III* pasekmių.
- 95 Trečia, ieškovas ginčija tvirtinimą, kurį numanoma suformulavo Taryba, kad jis negavo iš Komisijos kompensacijos pasiūlymo pagal Reglamentą Nr. 2330/98, nes jis

nepateikė įrodymų dėl ketinimo atnaujinti pieno gamybą, pasibaigus išipareigojimui neprekiuoti. Reglamentas Nr. 2330/98 tiek, kiek jis susijęs tik su SLOM gamintojais, kurių atžvilgiu iki tol nebuvo pripažinta jokios Bendrijos atsakomybės, negalėjo būti skirtas gamintojams, tokiems kaip jis pats, kurių atžvilgiu Bendrija jau buvo pripažinusi savo atsakomybę.

⁹⁶ Be to, ieškovas mano, kad tai yra netikslus tvirtinimas. Viena vertus, jam buvo įteigta, kad ketinimo atnaujinti pieno gamybą, pasibaigus išipareigojimui neprekiuoti, įrodymas buvo susijęs su sprendimu pateikti kompensacijos pasiūlymą pagal Reglamentą Nr. 2330/98.

⁹⁷ Kita vertus, Komisija tam tikrais atvejais netgi po šio sprendimo 18 punkte minėto sprendimo *Böcker-Lensing* pateikė kompensacijos pasiūlymus pagal Reglamentą Nr. 2330/98 Nyderlandų SLOM 1983 gamintojams, kurių atžvilgiu ji atsisakė pripažinti Bendrijos atsakomybę nesant galutinio referencinio kiekio, netaikydama sąlygų, ypač dėl ketinimo atnaujinti pieno gamybą įrodymo.

⁹⁸ Ieškovas nurodo, kad taip buvo, pavyzdžiui, ieškovų J. I. M., W. Spikker ir T. J. W. Kraaienvanger byloje T-533/93 atveju, kurie gavo kompensacijos pasiūlymus pagal Reglamentą Nr. 2330/98, atitinkamai 1999 m. balandžio 29 d. ir 2000 m. gegužę.

⁹⁹ Be to, netgi iki Reglamento Nr. 2330/98 priėmimo Komisija pateikė kompensacijos pasiūlymus keliems Nyderlandų SLOM 1983 gamintojams, pavyzdžiui, ieškovui W. Brouwer (byla T-533/93), kuriam 1997 metais buvo pateiktas kompensacijos pasiūlymas, kurį priėmus 1999 metų balandžio mėnesį buvo išmokėta kompensacija.

- 100 Ieškovo manymu, pirmiau nurodyti faktai parodo, kad nuosekliai veikdama, net ir pasibaigus Reglamente Nr. 2187/93 numatytam terminui bei po šio sprendimo 18 punkte minėto sprendimo *Böcker-Lensing*, Komisija toliau teikė naujus kompensacijos pasiūlymus SLOM 1983 gamintojams, kurių atžvilgiu Bendrijos atsakomybė buvo pripažinta tik vėlesniame etape todėl, kad šie gamintojai gavo galutinį referencinį kiekį tik pasibaigus Reglamente Nr. 2187/93 nustatytiems terminams.
- 101 Taryba ir Komisija mano, kad Bendrijos deliktinės atsakomybės sąlygos nėra įvykdytos šioje byloje, todėl ieškinys turi būti atmestas.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 102 Reikia priminti, kad remiantis Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo praktika Bendrijos deliktinė atsakomybė dėl institucijų padarytos žalos, numatyta EB 288 straipsnio antrojoje pastraipoje, taikoma tuo atveju, kai įvykdytos visos sąlygos: institucijų veiksmų neteisėtumas, žalos tikrumas ir priežastinio ryšio tarp neteisėtų veiksmų ir nurodytos žalos buvimas (1971 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Lütticke prieš Komisiją*, 4/69, Rink. p. 325, 10 punktas ir 1981 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Ludwigshafener Walzmühle ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, 197/80–200/80, 243/80, 245/80 ir 247/80, Rink. p. 3211, 18 punktas; 1995 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Exporteurs in Levende Varkens ir kt. prieš Komisiją*, T-481/93 ir T-484/93, Rink. p. II-2941, 80 punktas; šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 39 punktas ir *Beusmans* 38 punktas, patvirtinti šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 43 punktas ir šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 41 punktas).
- 103 Dėl pieno gamintojų, prisiėmusių išipareigojimą neprekiuoti, Bendrijos atsakomybė taikoma kiekvieno gamintojo, kuris patyrė nuostolius, nes jam buvo užkirstas kelias

tiekti pieną pagal Reglamentą Nr. 857/84, atžvilgiu (šio sprendimo 13 punkte minėto sprendimo Mulder II 22 punktas). Ši atsakomybė yra grindžiama teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma*, 40 punktas ir *Beusmans* 39 punktas, patvirtintų šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 45–47 punktai ir šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 42 punktas).

104 Tačiau šiuo principu konkretaus Bendrijos teisės akto atžvilgiu galima remtis tik tuo atveju, jeigu Bendrija prieš tai sukūrė situaciją, kuri galėjo sukelti teisėtų lūkesčių (1992 m. sausio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kühn*, C-177/90, Rink. p. I-35, 14 punktas; šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 41 punktas ir *Beusmans* 40 punktas, patvirtintų šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 45–47 punktai ir šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 43 punktas).

105 Ūkio subjektas, kuris Bendrijos teisės aktu buvo raginamas sustabdyti pieno prekybą tam tikru laikotarpiu dėl bendrojo intereso ir už tam tikrą išmoką, pasibaigus jo įsipareigojimui teisėtai gali tikėtis, kad jam nebus taikomi specialūs apribojimai, būtent todėl, kad jis naudojosi įvairiomis Bendrijos teisės aktuose numatytomis galimybėmis (šio sprendimo 6 punkte minėtų sprendimų *Mulder I* 24 punktas ir *von Deetzen* 13 puktas). Tačiau teisėtų lūkesčių apsaugos principas nedraudžia, kad taikant papildomų mokesčių sistemą gamintojui būtų nustatyti apribojimai dėl to, kad jis neprekiavo pienu arba prekiavo tik nedideliu jo kiekiu tam tikru laikotarpiu iki šios sistemos įsigaliojimo, remdamasis savarankiškai priimtu sprendimu, neskatinamas Bendrijos teisės aktu (šio sprendimo 104 punkte minėto sprendimo *Kühn* 15 punktas, 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 42 punktas ir *Beusmans* 41 punktas, patvirtintų šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 45–47 punktai ir 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 44 punktas).

106 Be to, iš šio sprendimo 11 punkte minėto sprendimo *Spagl* aišku, kad Bendrija, nepažeisdama teisėtų lūkesčių apsaugos principo, negalėjo automatiškai neskirti kvotų visiems gamintojams, kurių įsipareigojimai neprekiauti ar rekonvertuoti pasibaigė 1983 metais, būtent tiems, kurie, kaip ir K. Spagl, negalėjo atnaujinti pieno gamybos dėl su jų įsipareigojimu susijusių priežasčių (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 43 punktas ir *Beusmans* 42 punktas, patvirtintų šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 53 punktas ir šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 45 punktas). Teisingumo Teismas taip nusprendė šio sprendimo 13 punkte:

„Bendrijos įstatymų leidėjas teisėtai galėjo nustatyti atitinkamų asmenų pasitraukimo iš rinkos ir rekonversijos laikotarpio pabaigos datą, siekdamas netaikyti (nuostatų, susijusių su specialaus referencinio kiekio skyrimu) gamintojams, kurie netiekė pieno per visus ar dalį nagrinėjamų referencinių metų dėl priežasčių, nesusijusių su įsipareigojimu neprekiauti ar rekonvertuoti. Tačiau teisėtų lūkesčių (apsaugos) principas, išaiškintas minėtoje teismų praktikoje, draudžia nustatyti tokią galutinę datą tokiomis aplinkybėmis, kuriomis (šios nuostatos) nebūtų taikomos ir gamintojams, kurie netiekė pieno per visus ar dalį referencinių metų dėl pagal Reglamentą Nr. 1078/77 priimto įsipareigojimo vykdymo.“

107 Iš šio sprendimo galima daryti išvadą, kad gamintojai, kurių įsipareigojimas pasibaigė 1983 metais, gali tinkamai pagrįsti savo ieškinius dėl žalos atlyginimo teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, tik jei jie įrodo, jog priežastys, kodėl jie neatnaujino pieno gamybos per referencinius metus, susijusios su tuo, kad jie buvo sustabdę šią gamybą tam tikrą laikotarpį ir kad dėl šios gamybos organizavimo priežasčių jie negalėjo jos nedelsiant atnaujinti (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 45 punktas ir *Beusmans* 44 punktas, patvirtintų šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 62 ir 63 punktai ir šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 47 punktas).

108 Be to, iš šio sprendimo 13 punkte minėto sprendimo *Mulder II* 23 punkto matyti, kad Bendrijos atsakomybė priklauso nuo to, ar gamintojai aiškiai išreiškė savo ketinimą atnaujinti pieno gamybą, pasibaigus jų išipareigojimui neprekiuoti. Dėl neteisėtumo, kuriuo remiantis reglamentai, kurių pagrindu susidarė SLOM gamintojų situacija, buvo pripažinti negaliojančiais, gamintojai turėtų teisę į žalos atlyginimą, tik jeigu jie negalėjo atnaujinti pieno gamybos. Tai reiškia, kad gamintojai, kurių išipareigojimas pasibaigė iki Reglamento Nr. 857/84 įsigaliojimo, turėjo atnaujinti šią gamybą ar bent imtis priemonių tai padaryti, pavyzdžiui, investuoti ar taisyti ar prižiūrėti tokiai gamybai reikalingą įrangą (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 46 punktas ir *Beusmans* 45 punktas, patvirtintų šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 89–91 punktai ir šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 48 punktas).

109 Jeigu gamintojas neišreiškė šio ketinimo, jis negalėjo teisėtai tikėtis atnaujinti pieno gamybą bet kuriuo momentu ateityje. Šiomis aplinkybėmis jo situacija nesiskiria nuo ūkio subjektų, kurie negamino pieno ir kurie, 1984 metais įvedus pieno kvotų sistemą, negalėjo pradėti tokios gamybos. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką bendro rinkos organizavimo srityje, kurios tikslas yra nuolatinis derinimas su besikeičiančiomis ekonominėmis sąlygomis, ūkio subjektai negali turėti teisėtų lūkesčių, kad jiems nebus taikomi rinkos politikos ar struktūrų politikos taisyklių nustatyti apribojimai (žr. šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 47 punktą ir *Beusmans* 46 punktą, patvirtintų šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 99–102 punktai ir šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 49 punktą).

110 Šioje byloje, atsižvelgiant į tai, kad ieškovas neatnaujino pieno gamybos nuo jo išipareigojimo neprekiuoti pabaigos 1983 m. spalio 1 d. iki kvotų sistemos įsigaliojimo 1984 . balandžio 1 d., tam, kad jo prašymas atlyginti žalą galėtų būti pripažintas pagrįstu, jis turi įrodyti, kad ketino atnaujinti šią gamybą pasibaigus jo

įsipareigojimui neprekiuoti ir kad jis negalėjo to padaryti dėl Reglamento Nr. 857/84 įsigaliojimo (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 48 punktas ir *Beusmans* 47 punktas, patvirtinti šio sprendimo 26 punkte minėtu sprendimu *Bouma ir Beusmans*, 99–102 punktai).

- 111 Pirma, šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad ieškovas neįrodė, jog jis kreipėsi į nacionalinės valdžios institucijas, siekdamas gauti referencinį kiekį 1984 metais, įsigaliojus pieno kvotų sistemai, nei kad jis ėmėsi kitų veiksmų, galinčių įrodyti jo ketinimą atnaujinti pieno gamybą, pasibaigus jo įsipareigojimui neprekiuoti.
- 112 Dėl ieškovo ketinimo atnaujinti pieno gamintojo veiklą, pasibaigus jo įsipareigojimui neprekiuoti, įrodymų pirmiausia reikia konstatuoti, kad 2003 m. sausio 20 d. elektroniniame laiške, pateiktame Pirmosios instancijos teismo prašymu, ieškovo atstovas patvirtino, kad jie šią bylą pasirinko kaip prejudicinę reikšmę turinčią bylą tiek, kiek ieškovas negalėjo įrodyti, kad 1983 metais jis ėmėsi priemonių gamybai atnaujinti, todėl sprendimas šioje byloje priklausytų tik nuo to, kokia yra teisinė gamintojų, kurie gavo kompensacijos pasiūlymą ir kurie jį atmetė, situacija.
- 113 Nors ieškovas, priešingai nei atsakovės, mano, kad pirmiau minėto įrodymo nebegalima pateikti, nes atitinkama Nyderlandų ministerija nebegali pateikti informacijos, akivaizdu, kad atsakydamas į Pirmosios instancijos teismo klausimą posėdžio metu, ieškovas patvirtino, kad jis nesiėmė jokių veiksmų tokiai informacijai gauti.

- 114 Galiausiai ieškovas posėdžio metu nurodė, kad po 1983 metų iki 1984 metų pabaigos jis toliau prižiūrėjo tvartus ir pievas, nes jis ketino tam tikru momentu atnaujinti pieno gamybą. Jis pridūrė, kad dėl pieno kvotų sistemos jis pagal metines sutartis išnuomojo savo žemes, nes ketino atnaujinti pieno gamybą 1984 metų vasarą.
- 115 Atsižvelgiant į viską, kas pasakyta, reikia konstatuoti, kad tariamas ieškovo ketinimas atnaujinti pieno gamybą, pasibaigus jo išipareigojimui neprekiuoti, nėra pagrįstas jokių objektyviu įrodymu, o tik jo paprasčiausiais tvirtinimais, nors jis turėjo šešis mėnesius imtis realių veiksmų, siekdamas atnaujinti gamybą.
- 116 Antra, dėl ieškovo argumento, susijusio su tariamais skirtumais tarp jo ir ieškovų bylose nurodytose šio sprendimo 22 punkte minėtuose sprendimuose *Bouma ir Beusmans* ir 18 punkte minėtame sprendime *Böcker-Lensing*, situacijos ta prasme, kad skirtingai nei jo atveju E. Bouma ir B. Beusmans visą laiką neturėjo galutinio referencinio kiekio, o B. Böcker-Lensing buvo paskirtas referencinis kiekis tik 1995 metais, reikia pastebėti, kad tai, jog ieškovas gavo laikiną referencinį kiekį įsigaliojus Reglamentui Nr. 1639/91, nereiškia, jog jis turėjo teisę gauti žalos atlyginimą dėl Bendrijos deliktinės atsakomybės (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 49 punktas ir *Beusmans* 48 punktas).
- 117 Šiuo klausimu reikia priminti, kad kvotų paskirstymas buvo numatytas Tarybos ir Komisijos reglamentais, kuriais buvo siekiama ištaisyti situaciją, susidariusią dėl prieš tai galiojusio neteisėto teisės akto. Įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti, kad kvotas gautų tie gamintojai, kurie iš tikrųjų ketino gaminti pieną, ir siekdamas išvengti, jog gamintojai jomis pasinaudotų vieninteliu tikslu gauti pelną, jų skyrimui nustatė tam tikras sąlygas (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 51 punktas ir *Beusmans* 50 punktas).

- 118 Tai, kad kvota nebuvo suteikta gamintojui, nes jis, pateikdamas prašymą, neįvykdė Bendrijos teisės aktuose, kuriais siekiama kompensuoti Reglamento Nr. 857/84 negaliojimą, numatytų sąlygų, nepaneigia fakto, kad pasibaigus jo išipareigojimui jis teisėtai tikėjosi galėsiantis atnaujinti pieno gamybą ir kad todėl jis turėjo teisę į žalos atlyginimą, įvykdžius šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime Mulder II numatytas sąlygas. Tačiau taip pat gali būti, kad gamintojai nenorėjo atnaujinti pieno gamybos pasibaigus jų išipareigojimui ir referencinis kiekis jiems buvo paskirtas praėjus keleriems metams, jei jie įvykdė tuo momentu reikalaujamas sąlygas (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 52 punktas ir *Beusmans* 51 punktas).
- 119 Todėl aplinkybė, kad vėliau gautas laikinas referencinis kiekis po to tapo galutiniu referenciniu kiekiu, pati savaime neįrodo, kad ieškovas, pasibaigus jo išipareigojimui neprekiuoti, turėjo ketinimų atnaujinti pieno gamybą (šio sprendimo 22 punkte minėtų sprendimų *Bouma* 53 punktas ir *Beusmans* 52 punktas).
- 120 Galiausiai ieškovo argumentas, kad Reglamentas Nr. 2187/93 buvo skirtas visiems pieno gamintojams, galintiems prašyti atlyginti žalą pagal šio sprendimo 13 punkte minėtą sprendimą *Mulder II*, ir aiškiai išreiškė Bendrijos atsakomybę gamintojų, įskaitant ir jį, pagal Reglamentus Nr. 764/89 ir 1639/91 gavusių galutinį referencinį kiekį, atžvilgiu, kurie, be to, gavo atskirus kompensacijos pasiūlymus pagal Reglamentą Nr. 2187/93, yra nepriimtinas.
- 121 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, pirma, kad, priešingai nei tvirtina ieškovas, institucijos 1992 m. rugpjūčio 5 d. pranešime nenurodė, kad jos atlygins žalą visiems suinteresuotiems SLOM gamintojams. Iš tiesų jos aiškiai apribojo galimybę atlyginti žalą, numatydamos ją „kiekvienam gamintojui <...>“, kuris patyrė atitaisomą žalą sprendimo (*Mulder II*, minėto šio sprendimo 13 punkte) prasme dėl to, kad tinkamu

laiku negalėjo gauti pieno kvotos dėl dalyvavimo Reglamente <...> Nr. 1078/77 numatytoje sistemoje, ir kuris iš esmės atitinka šiame sprendime patvirtintus kriterijus ir sąlygas“.

122 Antra, Reglamentas Nr. 2187/93 numatė sudaryti bendrą susitarimą su SLOM gamintojais, atitinkančiais tam tikrus kriterijus. Viena vertus, jo ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad dėl asmenų, kurie gali turėti teisę, skaičiaus negalima atsižvelgti į kiekvieną atskirą atvejį ir, kita vertus, paskutinėje konstatuojamojoje dalyje ir 14 straipsnyje, kad kompensacijos pasiūlymo, kuris buvo pateiktas pieno gamintojams pagal šio reglamento nuostatas, nepriėmimas yra Bendrijos pasiūlymo atsisakymas, ir ateityje šis pasiūlymas neįpareigoja atitinkamų institucijų. Tokiu atveju Bendrijos atsakomybę atlyginti žalą kiekvienu atskiru atveju turi nustatyti teismas.

123 Iš Reglamento Nr. 2187/93 turinio, būtent iš nuorodos, kad dėl didelio galimai suinteresuotų gamintojų skaičiaus negali būti atsižvelgiama į atskirus atvejus, aiškiai matyti, jog jame numatytas kompensacijos pasiūlymas yra mėginimas bendrai ir vienodai taikiai sureguliuoti visas situacijas, susidariusias įgyvendinant Reglamentą Nr. 857/84, remiantis bendromis šio sprendimo 13 punkte minėtame sprendime *Mulder II* numatytomis gairėmis. Pats pasiūlymas nereiškia atsakomybės pripažinimo kiekvieno galimai suinteresuoto gamintojo atžvilgiu.

124 Pirmosios instancijos teismas yra nusprendęs, jog tai, kad ieškovas pagal Reglamentą Nr. 2187/93 gavo kompensacijos pasiūlymą, neįrodo, kad yra įvykdytos reikalaujamos sąlygos Bendrijos atsakomybei nustatyti šioje byloje nurodytos žalos atžvilgiu šio sprendimo 102 punkte minėtos teismų praktikos prasme. Šiuo reglamentu tam tikriems gamintojams buvo pasiūlytas susitarimas, kuriam pritarti nebuvo privaloma

ir kuris buvo alternatyva teisminiam ginčo sprendimui. Jeigu gamintojas nepriėmė pasiūlymo, jis išsaugojo teisę pateikti ieškinį dėl žalos atlyginimo pagal EB 288 straipsnio antrąją pastraipą (žr. šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 69 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

125 Taigi Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad atmesdamas pagal Reglamentą Nr. 2187/93 jam pateiktą pasiūlymą ieškovas nepatenka į šio reglamento taikymo sritį ir todėl jis turi įrodyti, jog Bendrijos atsakomybei nustatyti reikalingos sąlygos buvo įvykdytos (žr. šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Gosch prieš Komisiją* 70 punktą).

126 Šiomis aplinkybėmis ieškovas negali šiame teisiniame procese veiksmingai pasiremti tariamu Bendrijos atsakomybės pripažinimu dėl to, kad jis gavo pagal Reglamentą Nr. 2187/93 pateiktą kompensacijos pasiūlymą. Jis taip pat negali remtis Tarybos ir Komisijos elgesiu per derybas su SLOM gamintojų atstovais iki 2000 metų, teigdamas, kad egzistuoja teisėti lūkesčiai, draudžiantys atsakovėms ginčyti savo atsakomybę šioje byloje.

127 Tiek kompensacijos pasiūlymą, tiek minėtą elgesį apima mėginimas bendrai ir taikiai sureguliuoti situaciją, kurio pagrindu tam tikriems gamintojams buvo pasiūlyta kompensacija. Tačiau Pirmosios instancijos teismas, vertindamas, ar Bendrijos deliktinės atsakomybės sąlygos yra įvykdytos tam tikros SLOM gamintojo situacijos atžvilgiu, nėra saistomas šio taikaus ir bendro reguliavimo.

128 Taigi ieškovas negali tvirtinti, kad pagal Reglamentą Nr. 2187/93 Nyderlandų valdžios institucijų pateiktas kompensacijos pasiūlymas reiškia, kad Bendrijos atsakomybė aiškiai pripažįstama, ir tai, jog, priešingai nei ieškovai bylose,

numatytose šio sprendimo 22 punkte minėtuose sprendimuose *Bouma* ir *Beusmans* ir 18 punkte minėtame sprendime *Böcker-Lensing*, jis gavo tokį pasiūlymą, jį išskiria iš šių ieškovų ir atleidžia nuo pareigos pateikti įrodymą, jog jis ketino atnaujinti pieno gamybą pasibaigus jo įsipareigojimui.

- ¹²⁹ Iš viso to, kas pasakyta, aišku, kad ieškovas neįrodė priežastinio ryšio tarp Reglamento Nr. 857/84 ir nurodytos žalos. Todėl reikia daryti išvadą, kad Bendrijos atsakomybė nekyla ieškovo atžvilgiu dėl Reglamento Nr. 857/84 įgyvendinimo, nesant reikalo nagrinėti, ar kitos tokios atsakomybės sąlygos yra įvykdytos.

- ¹³⁰ Todėl taip pat nereikia nagrinėti klausimo dėl senaties termino.

- ¹³¹ Iš to darytina išvada, kad J. C. Blom pateiktas ieškinys turi būti atmestas. Sprendimo priėmimas dėl ieškinių toje pačioje byloje pateiktų ieškovų, kurių pavardės nurodytos priede, atidedamas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ¹³² Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė. Kadangi ieškovas pralaimėjo bylą, jis turi padengti bylinėjimosi išlaidas pagal Tarybos ir Komisijos pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (penktoji kolegija)

nusprendžia:

- 1. Atmesti J. C. Blom pateiktą ieškinį.**
- 2. Priteisti iš ieškovo bylinėjimosi išlaidas.**
- 3. Sprendimo priėmimas dėl ieškinių toje pačioje byloje pateiktų ieškovų, kurių pavardės nurodytos priede, atidedamas.**

Vilaras

Martins Ribeiro

Jürimäe

Paskelbta 2006 m. gegužės 30 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Sekretorius

Pirmininkas

E. Coulon

M. Vilaras

PRIEDAS

Kiti ieškovai byloje T-87/94

- B. A. Kokkeler, gyvenantis Denekamp (Nyderlandai)
- H. Rossel, gyvenantis Zutphen (Nyderlandai)
- A. J. Keurhorst, gyvenantis Nijbroek (Nyderlandai)
- A. J. Scholten, gyvenantis De Krim (Nyderlandai)
- G. E. J. Wilmink, gyvenantis Ambt-Delden (Nyderlandai)